

(המשך מעמוד 37)

הדור הגנראלים, שאיש מהם כבר לא נותר בשירות. טליק הוא בן-דורם ותקור פתם של האנשים שהטביעו את חותמם ורישומם על צה"ל: עידן היום; חיים בר לב, דוד אלעזר, אריק שרון ואחרים. אך לא בעוד שכל חבריו פרשו עם עזיבתם את הצבא מהשירות הבטחוני (מילבד הי שירות במילואים), עברו לחיים הפוליטיים או למשק הפרטי והציבורי, נותר טליק קשור בטבורו אל מערכת הביטחון. היתה לכך סיבה, אולי בלתי מודעת. טליק לא פחד מעולם מהצבא. הוא לא הגיע למצב שבו חש כי מיצה את עצמו ואת יכולתו לתרום לצה"ל. פעמיים עזב את הצבא בטריקת-דלת.

בפעם הראשונה היה זה בחודש מארס 1969 בשיאה של מלחמת ההתשה, אחרי ארבע וחצי שנים שבחן היה מפקד גייסות השירות. הוא היה אז מועמד טבעי לכהן בתפקיד הרמטכ"ל הבא, אחרי שרבי-אלוף חיים בר-לב יפרוש מתפקידו.

אבל טליק לא עשה את שיקול הכדאיות והקאריירה שלו. הוא לא יכול היה להשלים או עם הקונספציה של הרמטכ"ל לגבי צורת ההתגוננות והלחימה בקו תעלת סואץ, ועל צורת נוהל הצבא. היתה לו ביקורת קשה ומרה על קו בר-לב. גם אחרים, כמו אריק שרון, השמיעו או ב" מטכ"ל ביקורת נוקבת על תפיסתו ה" בטחונית של חיים בר-לב, אבל טליק החליט להסיק את המסקנות. למרות ש הוצע לו או תפקיד אלוף פיקוד הדרום, הוא דחה את ההצעה והתפטר.

בתקופת חופשת-השיחרור שלו הוא יצא לארצות-הברית, שם עמד להתמנות לתפקיד בכיר בחברה בינלאומית למחקר ופיתוח. הוא חזר לארץ כדי לשמוע ביום שישי, 28 במארס, את ההודעה על שיחרורו מ" צה"ל. ביום ראשון כבר נמסרה הודעה על מינויו מחדש, משה דיין הציע לו הצעה שלא יכול היה לסרב לה: להתמסר לפיתוח טנק מתוצרת ישראל. טליק, שהתחייסר ב" נפשו על שהוא נוטש את המערכה בעוד מלחמת ההתשה ניטשת בגבול עם מצ" ריים, מיהר לקפוץ על ההצעה כדי לחזור למערכת הביטחון. כעבור שנה מונה כראש אג"ם וכסגן הרמטכ"ל, כאשר דדו מונה לרמטכ"ל.

סירוב

למלא פקודה

ר פעם השנייה נגש טליק את צה"ל בחודש מארס 1974. בשלהי מלחמת יום-הכיפורים, אחרי שהאלוף גונן סולק מתפקידו כאלוף פיקוד הדרום, בא טליק במקומו של חיים בר-לב כמפקד חזית הדרום. הוא היה אחראי לחזית זאת בימים שאחרי הפסקת-האש, כאשר מלחמת ההתשה התחדשה, הפעם על שטח מצריים מצידה המערבי של תעלת-סואץ.

טליק, בעל השקפת העולם המגובשת, ומי שהחזיר בצה"ל את יסודות המישימה הקפדנית יותר מכל מפקד בודד אחר, הגיע או למצב שבו היה עליו לסרב למלא פקודה של שר הביטחון. היה זה כאשר משה דיין הורה לו להגביר את כמות ה" פגזים והאש שיונחתו על המצרים בתגובה לכל התגרות שלהם. טליק טען שפירוש ההוראה שקיבל מדיין היא פתיחה מחדש של המלחמה. על כך, גרס, צריכה להחליט הממשלה כולה. הוא סרב למלא פקודה. כאשר חזר למטכ"ל הסתבר לו, כי סמכיוותיו כסגן הרמטכ"ל נשללו ממנו. האלוף יצחק חוסי, מי שהיה אלוף-פיקוד הצפון במלחמה, מונה כראש אג"ם. נשאר לי לשבת ולהסתכל על הקירות, אמר.

טליק תבע או ממש דיין להודיע על אם הוא בכלל ברשימת המועמדים לתפקיד ה" רמטכ"ל הבא, כדי להחליט על המשך תוכו. כאשר טרב דיין להבטיח לו זאת, הגיע טליק למסקנה שאין לו מה לעשות בצה"ל. היתה לו ביקורת קשה מאוד על המתרחש בתוככי צה"ל ועל דרך ניהולו או, כתוצאה מכך התערערו היחסים בינו לבין הרמטכ"ל, דוד אלעזר, והידידות הממושכת ביניהם הגיעה לקיצה. לא במעט גרמה לכך טענתו של טליק כי הוא הזהיר מראש מפני המלחמה המתרגשת ובאה, ואיש, כולל הרמטכ"ל וראש אג"ם המדיעין, האלוף אלי זעירא, לא שעו לאזהרותיו. הוא עצמו התייסר על שהתריע על ה" הפתח שמכניס צבאות-ערב בפני ה" ממונים עליו ולא בפני הדרג המדיני.

כתוצאה מעמדה זו הוא רכש או שונאים רבים בקרב הקצונה של צה"ל. בעת ש" צה"ל עמד בביקורת נוקבת של הציבור

עולם עלו אליו לרגל מומחים והיסטוריונים כדי להתייעץ עימו ולקבל את חוות-דעתו. היה ברור כי הוא יכול עוד לתרום רבות למערכת הביטחון.

יותר מאשר בפני וייצמן גיבשה הבעיה בפני טליק. הוא הודה אז: "ברור ש" מבחינה פוליטית השקפת-העולם שלי שונה מזו של הליכוד. אינני מזדהה עימם בתחום זה. אבל איני רואה כל קשר בין זה לבין שירות ממלכתי בתחום הביטחון."

בידי טליק הושאר פרויקט המרכבה. בנוסף לכך הטיל עליו עזר וייצמן, באוגוסט 1977, להגיש למטכ"ל תוכנית לארגון מ" חדש של כוחות-היבשה לקראת שנות ה" שמונים. כן היה טליק צריך להמציא חוות דעת, כיצד ישפיע ארגון מחדש זה על מיבנה המטכ"ל.

הרעיון להקים מפקדה מיוחדת לכוחות היבשה בצה"ל לא היה חדש. הוא הועלה לראשונה כבר בשנת 1965, בתקופת כהן נתן של יצחק רבין כרמטכ"ל. אחר כך דנו בו שוב במטכ"ל ב"1969, בתקופת כהן נתן של חיים בר-לב כרמטכ"ל, וב"1972, בתקופתו של דדו, בכל הפעמים נדחה ה" רעיון על הסף.

אולם ב"1975 מונה האלוף שמואל ("גור רודיש") גונן להקים תוכנית-אב למיפקדת כוחות-היבשה. גונן גיבש תוכנית מפורטת, שהוגשה לרמטכ"ל, מוטה גור, ב"1976. היא נגנזה. טליק היה צריך לעבד אותה מחדש ולבחון את השלכותיה והשפעותיה.

תפנית פתאומית

אצל שר הביטחון

ה יה ברור מראש מה יהיו מסקנותיו של טליק. הוא תמך בהקמת מפקדה מיוחדת לכוחות-היבשה. על פי השקפתו, בגלל ההתרחבות העצומה של צה"ל מאז מלחמת ששת-הימים, מתקשה המטכ"ל במיבנהו הנוכחי לתפקד, במיוחד בפונק" ציה של מיפקדת כוחות-היבשה. כתוצאה מכך נפגעים תחומים חיוניים כמו גיבוש תורת-לחימה, הכשרת כוחות לקרבות משולבים ופיתוח אמצעי-לחימה. בנוסף לכך מתבזבז כוח-אדם חיוני ויקר, כתוצאה מריבוי מיפקדות וכפילויות.

כאשר הגיש את תוכניתו, לפני כשב" חיים, המליץ טליק גם על הקמת פיקוד תחזוקה מיוחד לצה"ל ועל שינויים באג"ם האפסנאות. כך, למשל, תבע להוציא את כל ענייני הרכש והציוד מידי משרד הביטחון ולהעבירם לאגף האפסנאות. כמו בעבר, נתקלה גם הפעם תוכניתו של טליק בהתנגדות. הנימוקים נגדה היו הנימוקים הקלאסיים, שהועלו בכל פעם שהועלתה ההצעה להקים את מיפקדת כ" חות-היבשה.

הטיעונים העיקריים בפי שוללי התוכנית היו כדלהלן:

● מיפקדת כוחות-יבשה תיצור חייץ מסוכן בין הרמטכ"ל לבין חילות-השדה. יוצר מצב בלתי רצוי שבין מפקדי החילות השונים לבין הרמטכ"ל יחצצו כמה דרגים נוספים.

● התוכנית לא תחסוך בכוח-אדם אלא להיפך, תגרום להקמת מיפקדות נוספות ולביזבוז משאבים וכוח-אדם נוסף.

רוב קציני המטה-הכללי גרסו שיש אומנם צורך בארגון מחדש של צה"ל, אבל לא בהקמת מיפקדת כוחות-יבשה. בראש המתייצבים נגד תוכניתו של טליק התייצב הרמטכ"ל מרדכי גור, ששלל אותה בחריפות. גם יורשו, רבי-אלוף רפאל ("רפול"), איתן, לא גילה התלהבות יתרה לאמץ את תוכניתו של טליק. היא נקברה בצורה אלגנטית.

המטכ"ל דן בה פעמיים, כשרפול עצמו לא התבטא בנושא אף פעם, לא לחיוב ולא לשלילה. אחר כך הועברה התוכנית לדיון במיכללה-הביטחון-לאומי. שם, סב" רן, התקף קבורתה.

שר-הביטחון עזר וייצמן, שבשנתיים ה" ראשונות לכהונתו לא הקדיש יותר מדי זמן לצה"ל, בהיותו טרוד בנושאי הסכם השלום, נתן גיבוי מלא הן למוטה גור והן לרפול, בקבורת תוכניתו של טליק. לא היה לו זמן וכוח לעימות עם הרמטכ"לים. עזר וייצמן ידע לפני שנה וחצי לגייס את מיטב כוח השכינוע שלו כדי להסביר מדוע אין ליישם. בשלב זה, את תוכניתו של טליק, הטיעון העיקרי שלו היה שלא ניתן לחולל בצה"ל שינויים משמעותיים כאשר הופקד עליו רמטכ"ל חדש וכאשר הוא ניצב בפתח תקופה חדשה שבה היה עליו לבצע נסיגה גדולה ולהיערר מחדש. כל הנימוקים האלה היו טובים עד ל" אמצע השבוע שעבר, כאשר החליט לפתע

סוף הקאריירה הביטחונית של טליק. מ" בחינה פוליטית היו השקפותיו בקצה השני של הקשת. מאלו של הליכוד. הם הביאו לכך שבבחירות האחרונות אף הוצע לו מקום ברשימת מועמדי המערך. על חשבון מקום שהגיע למפ"ם. טליק שוב דחה את הרעיון. הוא החזיק עדיין באופציה ה" צבאית שלו.

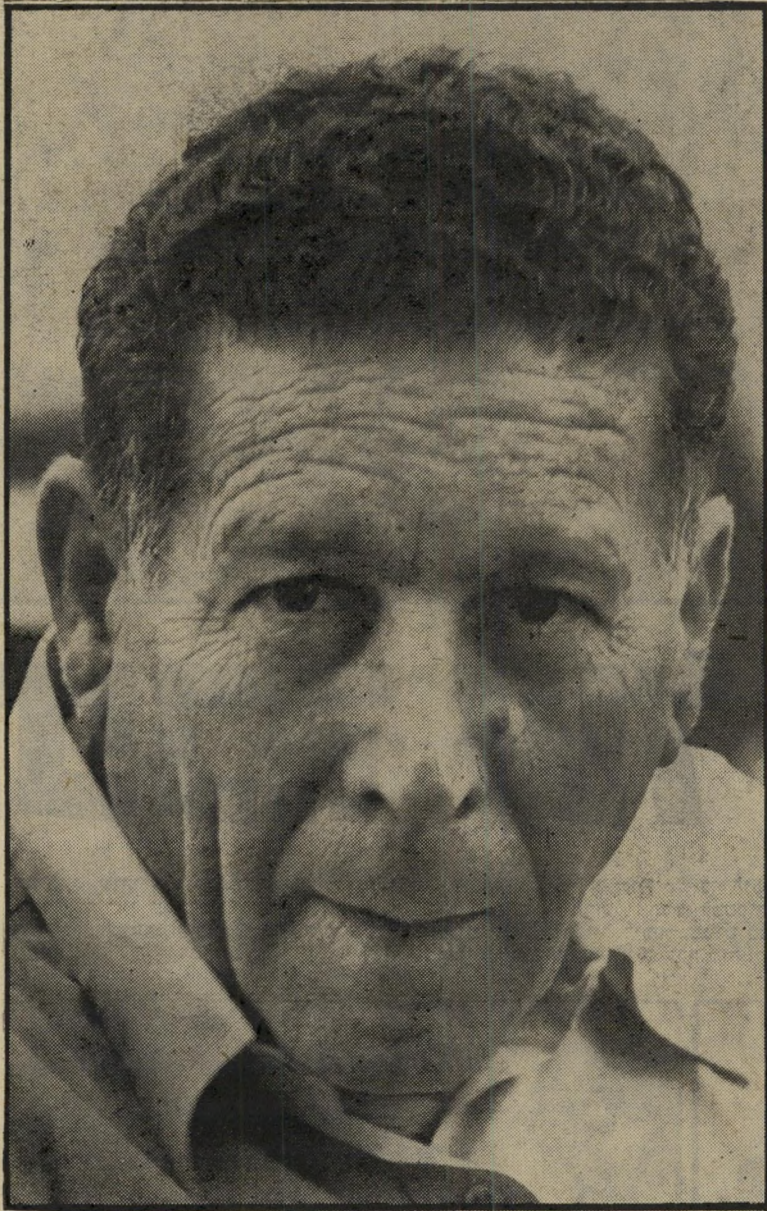
יונה בשובך

של ניצים

ט ליק לא הסתיר את השקפותיו, שהיו יוניות מובהקות. הוא גרס, ונתן ביטוי לדיעותיו, כי במציאות הגיאופוליטית החדשה אין עוד ערך צבאי לשטחים. הוא החזיק בדיעה שניתן להחזיר את רוב ה" שטחים שנכבשו במלחמת ששת-הימים ל" ערבים ולהקטין בכך עד למינימום את

וועד-האגנט, הדביקו לטליק את הכינוי של "עד המלך". אולם הוא לא זו מעמדתו. כאשר פרש הצהיר כלפי גולדה מאיר, משה דיין הרמטכ"ל: "לא ייתכן מצב שבו ישבו שלושה אנשים במיטבח ויחליטו על גורל המדינה." לרגע היה נדמה שהוא עומד להצטרף לאחת מתנועות המחאה ש" כמו אחרי מלחמת יום-הכיפורים. אולם אחרי שהתריס כי "הגיעה השעה לדפוק על השולחנות!" הסתגר טליק בכיתו ה" צנוע שברחובות, התמסר לספרי הפילוסוף פיה שלו ולתחביביו באסטרונומיה וב" אסטרונאטיקה.

לא היה זה סוף הקאריירה שלו. הוא נשאר בעמדת המתנה, כאילו ציפה שיקראו לו שוב לתפקיד שכה נוסף לו: כהונת הרמטכ"ל. הוא רצה בה לא כדי לטרום את טעם השררה, אלא כדי שיוכל לעצב את צה"ל בדרכו ועל פי השקפותיו, כפי שבנה ויעצב בשעתו את גייסות השירות. מסיבה

האלוף טל — עכשיו

האלופים רגזו: "מכניסים את שלום-עכשיו למטכ"ל!"

המוטיבאציה שלהם למלחמה. "גבולות ביטחון ועומק איסטרטגי." טען פעם, "אינן שאלות-יסוד שצריכות להכתיב לנו תפיסה לגבי מהוה, דמותה וגודלה של המדינה בעתיד. כשיבוא השלום..."

"גורם האש אינו מכריע לגבי שאלת הגבולות. הוא לא היה כזה בהיסטוריה העולמית והוא עוד פחות משמעותי בעתיד."

היו לו גם השקפות מגובשות לגבי ה" סכנה המוסרית הכרוכה בשילטון צבאי על יותר ממיליון ערבים.

כאשר התמנה עזר וייצמן כשר-ביטחון, היה ספק אם יש מקום ליונה בשובך ה" ניצים של משרד-הביטחון. אבל עזר הע" ריך את כושרו האינטלקטואלי של טליק ואת הידע הצבאי שלו.

מאז מלחמת ששת-הימים הפך טליק המומחה מיספר אחד בעולם למלחמות שיריון. הוא המשיך להרצות בנושאים אלה במיכללה-לביטחון-לאומי ובפר"ם. מכל ה"

זו דחה את הרעיון, שהשתעשע בו, להכנס לחיים הפוליטיים.

כעבור שנה, כאשר כיהן שימרון פרס בתפקיד שר-הביטחון וקרא לו לחזור ל" שירות, לא היסט טליק. היתה זו התקופה בה התגלו שחיתויות וביזבוזים במערכת הביטחון. פרס היה זקוק או לשיפור תד" מיתו, שנפגעה מאוד. הוא ביקש ליהנות מהסמכות המוסרית שהקרינה אישיותו של טליק, מינה אותו כעוזרו והטיל עליו את התפקיד של תיכנון הרפורמה במיבנה משרד-הביטחון.

טליק גיבש הצעה מפורטת, שחלקים מרכזיים ממנה לא בוצעו מעולם. הוא התאכזב גם מפרס. נשאר בתפקיד העוזר לשר-הביטחון, אולם צימצם את כל פע" ולתו לתחום פיתוח אמצעי-הלחימה ה" משוריינים ובמיוחד ייצור טנק המרכבה, שהוא הגה, תיכנון ופיקח על ייצורו.

כאשר התחולל המהפך הפוליטי ב" מדינה במאי 1977, נדמה היה כי זה